# עולת ראיה — קבלת שבת



אשר לו הים והוא עשהו, ויבשת ידיו יצרו. יד ד' הוא תואר למה שהשגחתו העליונה מפורשת ומפורסמת על ידו. ולפי הרגיל בסדר ההיקף הטבעי, של יסודות הנמצאים, הרי כל הכבד הוא למטה והקל למעלה. אבל המים הם קלים מן העפר ושרויים במורד יותר, וזה נותן מקום להתבונן בהשגחת הבורא, אשר חול שם גבול לים, נגד חק הטבע הרגיל, מה שניכר יותר ביצירת היבשה לעומת הים, ע"כ אמר אש"ל הים והוא עשהו – ויבשת ידיו יצרו.

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה. צדיקים לאורה וישרים לשמחה (תענית טו.). האורה מרבה שמחה בטבע הנפש, כמש"כ "אורה ושמחה". וא"כ נעם השמחה הוא התכלית, והאורה היא האמצעי לה. והנה ההבדל בין צדיק לישר מתבאר ע"פ דברי הרמב"ם בשמנה פרקים (פ"ו) בענין ההבדל בין הרוצה מרצונו הטוב ללכת בדרכי ד' ובין הכובש אה יצרו. כי מי שטהר את לבבו ועשה רצונו כרצונו של הקב"ה הרי הוא דבק ממש בהשי"ת, בחיים האמתיים, בלא שום אמצעי כלל, אבל הכובש את יצרו הרי רצונו נפרד הוא מצד עצמו, אלא שהתורה, שאינה עדיין עצמית בו, מאירה את חשכו ומנחה אותו ללכת באורח ישר, ועי"ז הוא משיג שמחת עולם בעת הגמול. נמצא, שלצדיק, הכובש ומצדיק את מעשיו, אע"פ שאין לבו בעצמו ישר, האור הוא זרוע, כזריעה הניכרת רק לאחר זמן, שאע"פ שהוא צריך לכבוש אפלת יצרו ואינו מרגיש את עצם האורה של האהבה, שיזכה בה עצמה לשמחה, מ"מ ע"י שעושה רצון השי"ת בתורה ומצות זרוע לו האור, שיקצרהו ברנה עת יבא על שכרו, וע"י אור התורה יבא לשמחת עולם בהנאה מזיו השכינה. אבל לישרי לב, שישרו רצונם כרצונו של השי"ת, שהוא נמשך לו מרוממות כבוד גדלו, הם משיגים בנפשם עצם השמחה, ולא רק באמצעות האור, והם רואים עולמם בחייהם.

משה ואהרן בכהניו ושמואל בקראי שמו. ששקול כמשה ואהרן (ברכות לא:). ההערכה של האדם במעלתו העליונה היא בשני ערכים: בעיקר מהותו וגם ביחש שלו בתיקון העולם, כחק השלם להשפיע ולתקן זולתו. ובענין תקון הרבים והצדקתם כבר כתב רבנו יונה בשערי תשובה (ע"ש שער שלישי סי' קמח) ע"ד מגמת המקדש שם שמים, שהיא להראות לכל את יקר תפארת התורה והדרה, נעם דרכי' ושלו' נתיבותי'. אמנם המון העם לא יכיר ערך התורה והמשפט האלהי מצד עצם ענין השלמת הנפש ופארה, אלא מצד הכשרת נתיבות עולם, כי האיש, וכן העם, ההולך בדרכי התורה ומחזיק במעוזה, שלו' והשקט יהי' בגבולו, כי הירא את ד' באמת לא יכעס ולא יתגאה על חברו, לא ישקר ולא יונה, ויהא זהיר בכבוד הבריות' "וכשאדם מדבר בנחת עם הבריות ומקחו ומתנו בשוק נאה, הבריות אומרות עליו אשרי שלמד תורה – ישראל אשר בך אתפאר" (יומא פו.). והנה משה רבנו ע"ה, שבכל עת הי' צריך להיות מוכן לדבור השכינה, כשהי' עסוק להורות לעם ד' הדרך הישר היתה עיקר פעולתו גבוהה מהמדרגה ההמונית. אבל לעם ישראל גוי קדוש יתרון הכשר, כי נטע ד' בלב כל אחד אהבת ד' מצד טבעו הטוב, ובהתנוצץ רוח הטהרה בלב איש ישראל, ברצונו לעבוד את ד' מאהבה, יש שזו השעה שקולה מכל ימי חייו, אלא שאצל צדיקים ישאר כן בתמידות ואצל השאר יש שימהרו להחשיך כוכבי נשפם, ואז צריכים הם להתעוררות והתחזקות לקיום התורה מצד יפי תפארתה וטובה המורגש. לזה צריך להיות רגיל בין ההמון, לדעת צאתם ובואם, ולקבוע עמהם לעתים לא רחוקות שיח קודש על אודות הנהגתם, לחזק רוחם בדבר טוב שעשו, להורות להם מה גדלו מעשיהם ונחמדו, כדי שישימו על לב להתחזק במעשה הטוב, ולישר דרכיהם ליסרם ברוח פיו ושבט שפתיו' ועל כל אלה להורות להם נעם התורה וחין ערכה גם בתהלוכות עוה"ז. ולזה אהרן, שהי' אוהב שלו' ורודף שלו', הי' מצוי מאד בין הבריות והי' מראה להם חביון עז התוה"ק לפי ערכם

התמידי נמצא, שפעולת משה רבנו ע"ה בלב ישראל היתה להקנות להם שלמות נעם דברי התורה מצד עצמות אמתת תכליתם, אשר יאתה לצדיקים בכל עת ולבינונים בעתים אשר יגלה טהר רוחם, אך קנין השעות הקלות האלה, הנעלות בערכן ושקולות נגד כל ימי החיים, לא יתכן אלא עם הישרת הדרך התמידית באין הפסק, שזה הי' פעולת אהרן הכהן. ושמואל, שהי' נביא ד' ובחירו, החזיק בשני הפנים, ומשפט כל ישראל הי' אליו לבדו, והי' צריך גם לחזק לב העם ההמוני להורות להם זיו התורה ונעמה, שהיא מישרת גם דרכי עוה"ז, וגם להפיח רוח החיים האמתיים בקרב בעלי הדעה וכל המון ישראל לעת מצא. לכן אע"פ שלא קם בישראל כמשה, אבל ביחושו לכללות ישראל הי' שמואל עושה גם פעולת משה וגם פעולת אהרן. ושמואל בקראי שמו.

מו"א בכהניו ושמואל בקראי שמו. בסגולת הנשמה העליונה, בקדושת גבוה, מחסדו ומתנתו של הקב"ה, קורא הוא בשם האדם, "קרא ד' בשם בצלאל". אבל בהכשר הבחירה הטובה שמצד האדם קורא האדם בשם ד'. שמואל לפי עוצם כח בחירתו עלה למעלה ממצב נפשו עם כל רוממותו, "ושמואל בקראי שמו". ועל כן אע"פ שגבהו דרכיהם של משה ואהרן, ובפרט משרע"ה שלא קם כמוהו, אבל בערך רוממות הנפש שמצד הבחירה הי' שקול כמשה ואהרן.

קול ד' על המים. הני שבע דשבתא כנגד מי, אמר רבי חלפתא בן שאול כנגד שבעה קולות שאמר דוד על המים (ברכות כט.). בכלל הבריאה כל עקר השלמות שבה נראה במצב הקיום, הבנין והתקון, אבל בחרבנות אינה נראית שום חכמה ותכלית. אמנם כשאנו רואים את ערך המציאות והשלמות שבתוצאותיהם של החרבנות, אנו מכירים בהם את חכמתו העליונה של גדול העצה ית', "לכו חזו מפעלות ד' אשר שם שמות בארץ". כנגדם אמר דוד שבעה קולות על המים, שבחרבנות הגדולים המתגלים בהם, בהתנגדותם לישוב הבריאה, אנו רואים יד ד' ושומעים קול ד', בכח ובהדר, קול ד' שובר ארזים וגו' בהעדר וחורבן, קול ד' חוצב להבות אש, זועות ורעידות הארץ, עד אשר בחרבן הכללי של הארץ, ד' למבול ישב, מתגלה גודל התכלית וישב ד' מלך לעולם. וכן שלמות חיי האדם ניכרת היא בעבודה ובמעשה, והמנוחה נראית היא כבטלה ושוממות וחסרון מעלה, אבל באמת המנוחה המושכלת היא המעטרת את שלמות כל המעשים ומכשרת את כל הפעולות לתעודתן. ובהשקפת התכלית, המתגלית בשביתת המעשים בשביעי, שהוא עודף במעלה יתרה על מעשה הבריאה בכללה, שנעשה בששה ימים, נתקנו שבעה דשבתא, להורות שמנוחת השבת משמשת לא רק בבטלה והעדר מלאכה, כי־אם להפקת תכלית שלמות השכל והמדות בקרבת אלהים וטוב דרכיו.

באי כלה. שבת נקראת כלה ונקראת מלכה (שבת קיט., זהר, דברים רעב:). כלה – מצד ההשגה במקומה בקבלתה מהעליונים, מצד יחוסה לת"ת. מלכה – מצד העם, דהיינו השגת הנבראים.בשבת, שאור הנשמה היתרה מוסיף דעת, אנו משיגים מה שהי' נעלם ממנו קודם והי' בלתי־שייך לנו, וא"כ היתה נקראת כלה, ותיכף ומיד כאשר מושג לנו זה האור היא מלכתא, וגם עלי' בעצמותה ודאי האור נוסף בזה. באי כלה, שבת מלכתא. ומה שאנו מדברים בהשגת עצמה אינו כ"א ראשית גילוי ההשגה, כי הכלה אינה משגת עומק מדותיו והנהגתו של החתן, ורק עתידה להשיג בהמשך יום יבא, יום שכולו שבת שאז "תקראי אישי". אך השמחה תהי' כמשוש חתן על כלה, מצד רבוי התחדשות האור תמיד, ונזכה כלנו מהרה לאורו, זכות וקנין גמור. על כן בכל יום השבת אנו אומרים "ישמחו במלכותך", ורק בעת כניסת השבת נקראת כלה, והוא הזמן ההגון לשם זה במועד הכניסה. ואנו מפרשים שנלך לקראת כלה, והוא מפרש פני שבת, שכשתבא אצלנו תבא בבחי' שבת מנוחה, ויהי' אור פנים, ומה שיהי' בחול פניית אחוריים השבת מאיר פנינו.